

Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра слов'янської філології імені професора Іларіона Свенціцького

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
В.о. декана філологічного
факультету
доц. Крохмальний Р.О.

“30” серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВНА СЛОВ'ЯНСЬКА МОВА (ЧЕСЬКА)

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>035 Філологія</u>
спеціалізація	<u>035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська</u>
факультет	<u>філологічний</u>

Львів – 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Основна слов’янська мова (чеська)” для студентів за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.038 слов’янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська, “30” серпня 2021 року.

Розробник: **Лобур Надія Володимирівна**, доцент кафедри слов’янської філології імені професора Іларіона Свенціцького, кандидат філологічних наук, доцент.

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри слов’янської філології імені професора Іларіона Свенціцького

Протокол від “30” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри слов’янської філології імені професора Іларіона Свенціцького

“30” серпня 2021 року

_____ (к.ф.н. Сорока О.Б.)

Затверджено Вченою радою філологічного факультету
Протокол від “30” серпня 2021 року № 1

“30” серпня 2021 року

Голова

_____ (доц. Крохмальний Р.О.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Напрямок підготовки	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 035 Філологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціалізація 035.038 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська	3-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		6-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32 год.	-
		Практичні, семінарські	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		56 год.	-
Індивідуальні завдання:		-	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 4 / 3,5

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

У рамках навчальної дисципліни “Основна слов’янська мова (чеська)” у 6 семестрі вивчається курс морфології (прикметник, займенник, числівник, прислівник, прийменник, сполучник, частка, вигук). Морфологія сучасної чеської мови – одна з найважливіших лінгвістичних дисциплін. Даний курс знайомить студентів з одним з основних розділів чеської мовознавчої науки, який вивчає самостійні та службові частини мови. Студенти вивчають місце морфології в парадигмі мовознавчих дисциплін, історію вивчення частин мови на матеріалі чеської мови. Особлива увага приділена вивченню та детальній характеристиці граматичних категорій: роду числа, відмінка у змінних частин мови, лексико-семантичні особливості самостійних та службових частин мови.

Мета: допомогти студентові засвоїти основний теоретичний апарат з морфології як науки загалом та морфології сучасної чеської мови зокрема, засвідчити її досягнення, розвиток та презентацію у чеській лінгвістичній школі, з’ясувати взаємодію між окремими структурними мовними явищами, зрозуміти загально-внутрішні і часткові закони мови.

Морфологія чеської мови має загальнотеоретичні і практичні завдання:

Загальнотеоретичні завдання курсу з морфології сучасної чеської мови полягають в тому, щоб:

- осмислити теоретичний апарат курсу, охарактеризувати частиномовну систему чеської мови;
- ознайомитись з теоретичними надбаннями чеської морфологічної школи (зокрема, в контексті тез Празького лінгвістичного гуртка) та опрацювати найважливіші з них;
- пізнати дію внутрішніх законів мови;
- усвідомити зв’язок між окремими структурними мовними явищами;
- зрозуміти мову як суспільне явище.

Практичні завдання курсу з морфології чеської мови вбачаємо в тому, що він допоможе:

- зрозуміти та засвоїти принципи виділення самостійних та службових частин мови у чеській мові;
- розуміти граматичні категорії та вміти робити морфологічний аналіз слова;
- розуміти та аналізувати лексико-семантичні особливості частин мови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- **знати** й розуміти систему мови (зокрема, морфологічну) і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності;
- знати і розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв’язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;
- знати й розуміти основні поняття, терміни, теорії та концепції морфології чеської мови, уміти застосовувати їх у професійній діяльності;
- знати принципи виділення та характеристику частин мови з точки зору традиційного чеського мовознавства;
- знати морфологічні норми сучасної чеської літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;

- знати принципи здійснення морфологічного аналізу у чеській мові.
- **уміти** окреслювати основні проблеми морфології, пояснювати її місце і взаємозв'язки у цілісній системі знань;
- збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання;
- аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- системно аналізувати морфологічні явища сучасної чеської мови, залучаючи зіставний аналіз та матеріал інших слов'янських мов;
- використовувати чеську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя;
- володіти навичками культури мовлення і нормами сучасної чеської літературної мови;
- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової мовознавчої літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності;
- застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань;
- здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів, зокрема морфологічний.
- вміти організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Самостійні частини мови.

Тема 1. Прикметник як самостійна частина мови.

Дефініція прикметника. Функціонально-семантична характеристика. Творення прикметників: від іменників, прислівників, дієслів. Найуживаніші словотвірні компоненти (суфікси *-ní, -ný, -ský, -cký, -ový, -í, -ecí, -ív, -in, -itý, -ejší, -ější*; префікси *-pře, -pra, -na, -po, -při*).

Тема 2. Граматичні категорії прикметника. Особливості відмінювання.

Характеристика зразків відмінювання (*mladý, jarní, šťasten, otcív, matčín*).

Тема 3. Ступенювання прикметників. Система творення ступенів порівняння. Творення ступенів порівняння від інших основ. Синтаксичне оформлення ступеньованих прикметників. Зіставний аспект з українською мовою.

Тема 4. Розряди прикметників за значенням.

Якісні, відносні, присвійні прикметники, характеристика, взаємоперехід. Граматично-семантичні характеристики.

Тема 5. Визначення займенника. Лексико-граматична характеристика.

Розряди займенників за значенням. 1. osobní *personální* (a *zvratné*); 2. *přivlastňovací, posesivní*; 3. *ukazovací, demonstrativní*; 4. *tázací, interogativní*; 5. *vztažná, relativní*; 6. *neurčitá, indefinitní*; 7. *záporná, negativní*. Характеристика.

Тема 6. Граматичні категорії займенників. Рід, число, відмінок zájmen bezrodých já, ty, tu, vy, se.

Тема 7. Відмінювання займенників. Характеристика займенникового відмінювання. Відмінювання займенників родових і неродових. Парадигма відмінювання *ten, náš*. Характеристика відмінювання *on, ona, ono; jenž, jež, jež*. Особливості парадигми *všechen, vše*. Відмінювання займенників родових за прикметниковим зразком. Невідмінюванні займенники.

Тема 8. Числівник в морфологічній парадигмі сучасної чеської мови.

Визначення числівника як самостійної частини мови. Загальна характеристика. Розряди числівників за значенням. Зіставний аспект з українською мовою.

Тема 9. Особливості займенникової парадигм числівників.

Характеристика відмінювання числівників. Прикметниковий тип відмінювання. Особливості іменникового типу. Відмінювання за зразком займенників. Невідмінюванні займенники. Особливості узгодження з іменниками.

Змістовий модуль 2 Службові частини мови.

Тема 10. Прислівник у морфологічній системі сучасної чеської мови. Визначення. Характеристика. Займенникові прислівники.

Тема 11. Групи прислівників за значенням. Прислівники модальні і стану. Ступенювання прислівників. Вживання прислівників у контексті.

Тема 12. Сполучник. Характеристика. Структура сполучників. Сполучники сурядності та підрядності.

Тема 13. Прийменник. Характеристика. Розряди прийменників за походженням. Сполучуванність з відмінками.

Тема 14. Частка. Характеристика. Розряди часток.

Тема 15. Вигук. Характеристика вигуків.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	ла	ін	ср		л	п	лаб	ін	с	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	3
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Самостійні частини мови.													

Тема 1. Прикметник як самостійна частина мови	5	2	2			1						
Тема 2. Граматичні категорії прикметника. Особливості відмінювання	5	2	2			1						
Тема 3. Ступенювання прикметників.	6	2	2			2						
Тема 4. Розряди прикметників за значенням.	6	2	2			2						
Тема 5. Визначення займенника. Лексико- граматична характеристика.	6	2	2			2						
Тема 6. Граматичні категорії займенників. Рід, число, відмінок zájmen bezrodých já, ty, my, vy, se.	6	2	2			2						
Тема 7. Відмінювання займенників.	6	2	2			2						
Тема 8 Числівники. Визначення. Розряди числівників.	10	4	4			2						
Тема 9 Особливості займенникової парадигми числівників.	6	2	2			2						
Разом – зм. модуль 1	56	20	20			16						

Змістовий модуль 2. Службові частини мови											
Тема 10 Прислівник у морфологічній системі сучасної чеської мови. Визначення. Характеристика. Займенникові прислівники.	6	2	2			2					
Тема 11 Групи прислівників за значенням. Прислівники модальні і стану. Ступенювання прислівників. Вживання прислівників у контексті.	6	2	2			2					
Тема 12 Сполучник. Характеристика. Структура сполучників. Сполучники сурядності та підрядності.	6	2	2			2					
Тема 13 Прийменник. Характеристика. Розряди прийменників за походженням. Сполучуванність з відмінками.	6	2	2			2					
Тема 14 Частка. Характеристика. Розряди часток.	5	2	2			1					
Тема 15 Вигук. Характеристика	5	2	2			1					

Всього – змістовий модуль 2	34	12	12			10						
Усього годин	90	32	32			26						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Прикметник як самостійна частина мови. Дефініція прикметника. Функціонально-семантична характеристика. Творення прикметників: від іменників, прислівників, дієслів. Найуживаніші словотвірні компоненти (суфікси <i>-ní, -ný, -ský, -cký, -ový, -í, -ecí, -ív, -in, -itý, -ejší, -ější</i> ; префікси <i>-pře, -pra, -na, -po, -při</i>).	2
2	Граматичні категорії прикметника. Особливості відмінювання	2
3	Ступенювання прикметників	2
4	Розряди прикметників за значенням	2
5	Визначення займенника. Лексико - граматична характеристика.	2
6	Граматичні категорії займенників. Рід, число, відмінок <i>zájmen bezrodých já, ty, my, vy, se.</i>	2
7	Відмінювання займенників.	2
8	Числівники. Визначення. Розряди числівників	4
9	Особливості займенникової парадигми числівників	2
10	Прислівник у морфологічній системі сучасної чеської мови. Визначення. Характеристика. Займенникові прислівники.	2
11	Групи прислівників за значенням. Прислівники модальні і стану. Ступенювання прислівників. Вживання прислівників у контексті.	2
12.	Сполучник. Характеристика. Структура сполучників. Сполучники сурядності та підрядності.	2
13.	Прийменник. Характеристика. Розряди прийменників за походженням. Сполучуванність з відмінками.	2
14.	Частка. Характеристика. Розряди часток.	2
15	Вигук. Характеристика	2
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Прикметник як самостійна частина мови. Дефініція прикметника. Функціонально-семантична характеристика. Творення прикметників: від іменників, прислівників, дієслів. Найуживаніші словотвірні компоненти (суфікси <i>-ní, -ný, -ský, -cký, -ový, -í, -ecí, -ív, -in, -itý, -ejší, -ější</i> ; префікси <i>-pře, -pra, -na, -po, -při</i>).	1
2	Граматичні категорії прикметника. Особливості відмінювання	1
3	Ступенювання прикметників	2
4	Розряди прикметників за значенням	2
5	Визначення займенника. Лексико - граматична характеристика.	2
6	Граматичні категорії займенників. Рід, число, відмінок <i>zájmen bezrodých já, ty, my, vy, se.</i>	2
7	Відмінювання займенників.	2
8	Числівники. Визначення. Розряди числівників	2
9	Особливості займенникової парадигми числівників	2
10	Прислівник у морфологічній системі сучасної чеської мови. Визначення. Характеристика. Займенникові прислівники.	2
11	Групи прислівників за значенням. Прислівники модальні і стану. Ступенювання прислівників. Вживання прислівників у контексті.	2
12.	Сполучник. Характеристика. Структура сполучників. Сполучники сурядності та підрядності.	2
13.	Прийменник. Характеристика. Розряди прийменників за походженням. Сполучуванність з відмінками.	2
14.	Частка. Характеристика. Розряди часток.	1
15	Вигук. Характеристика	1
	Разом	26

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання: бесіда, розповідь, пояснення, дискусія, демонстрація, вправи, кейс-метод, інформаційно-ілюстративний метод, метод проблемного викладу, метод спостереження, метод аналізу, частково-пошуковий метод.

8. Методи контролю

Підсумковий контроль передбачений у формі іспиту. Іспит оцінюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів – 100. Оцінка за іспит складається із 50 балів поточної успішності і 50 балів за складання іспиту. Бали за поточну успішність нараховуються так (подано максимальну кількість балів, яку може набрати студент):

1. Письмове опитування 1 за темами лекційних та практичних занять змістового модуля 1 – 25 балів.
2. Письмове опитування 2 за темами лекційних та практичних занять змістового модуля 2 – 25 балів.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Поточна успішність		Іспит	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	50	100
Письмове опитування 1	Письмове опитування 2		
25	25		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		
			Екзамен, диференційований залік		Залік
A	Відмінно	90–100	Відмінно	5	зараховано
B	Дуже добре	81–89	Добре	4	
C	Добре	71–80			
D	Задовільно	61–70	Задовільно	3	
E	Достатньо	51–60			
FX (F)	Незадовільно	0–50	Незадовільно	2	не зараховано

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни складається з:

- конспекту лекцій;
- комплекту практичних завдань;
- комплекту завдань для письмових опитувань;
- списку рекомендованої літератури.

11. Рекомендована література

1. Чеська мова для українців: підручник: У 2 ч. / Їржі Гасіл, Надія Лобур, Ольга Паламарчук. Львів: Видавн. центр ЛНУ імені І. Франка; Ужгород: ТОВ "ІВА". 2011. 296 с.

2. Adamovičová A. Nebojte se češtiny. – Praha : Karolinum, 2005.

3. Bečka J. O příslovci v nové češtině. *NŘ* 18, 1934, 161–173.
4. Hladká Z. – Karlík, P. Stupňování adjektiv. *SaS*, 67, 1998, 118-121.
5. Daneš F. Oba, obojí, obé, *NŘ* 51, 1968, 6-13.
6. Hausenblas K. Spojování číslovek se jménem počítaného předmětu aneb dvacet jedna metrů. *AUC-Slav Prag* 8, 1966, 301-310.
7. Karlík P., Nekula M., Rusínová, Z. (eds.). Příruční mluvnice češtiny. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1995.
8. Komárek M. Stava tvarů adjektivní a pronominální flexe v spisovné češtině, *SaS* 33, 1972, 139-145.
9. Komárek M. K otázce predikativa (kategorie stavu) v češtině. In: *Sborník VŠ pedagogické v Olomouci (Jazyk a literatura)*, 1954, 7–25.
10. Kopečný F. Význam krátkých tvarů adjektivních, zejm. Tvaru neutrálního v češtině, *Sl.* 22, 1953, 557-574.
11. Mluvnice češtiny / Dokulil M., Horálek K., Hůrková J., Knappová, M. I. Fonetika, Fonologie, Morfologie a morfemika, Tvoření slov, Praha, 1986. Komárek M., Kořenský J., Petr, J., Veselková J. Mluvnice češtiny II. Tvarosloví, Praha, 1986. Daneš F., Hlavsa Z. Mluvnice češtiny III. Skladba, Praha, 1987.
12. Mluvnice současné češtiny / Václav Cvrček a kolektiv autorů. Praha, 2010.
13. Němec I. Systém záporných zájmenných příslovcí v staré a nové češtině. *SaS* 39, 1978, 292–294.
14. Novotný J. a kolektiv. Mluvnice češtiny pro střední školy. Praha : Fortuna, 1992.
15. Styblík V., Čechová M., Hauser, P., Hošnová E. Základní mluvnice českého jazyka. Praha, 2004, 89-96.
16. Šaur V. Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice. Praha : Ottovo nakladatelství, 2004.
17. Ševčíková M. Predikativum v gramatickém popisu češtiny. In: Čmejrková S., Hoffmannová J. ad. (eds.), *Čeština v pohledu synchronním a diachronním. Stoleté kořeny Ústavu pro jazyk český*, 2012, 597–602.
18. Uhlířová L. K postavení tzv. větných příslovcí v aktuálním členění. *SaS* 40, 1979, 143–148.
19. Vondráček M. Příslovce a částice – hranice slovního druhu. *NŘ* 82, 1999, 72–78.

Словники

1. Новак Ї. Чесько-український словник. – К. : Чумацький шлях, 2008.
2. Українсько-чеський словник лінгвістичної термінології / Н. Лобур, О. Антоненко, О. Паламарчук, Г. Стрельчук, М. Шевченко. – Видавничий центр ЛНУ Івана Франка, Львів, 2009.
3. Чесько-український словник / [уклад. Й.Ф. Андерш та ін.]. – К.: Наукова думка, 1988–1989. – Т. 1–2.
4. Чесько-український словник лінгвістичної термінології. Česko-ukrajinský slovník lingvistických termínů / Н. Лобур, О. Антоненко, Н. Зайченко, О. Паламарчук, Г. Стрельчук, М. Шевченко. – Київ : Освіта України, 2015.

5. Akademický slovník současné češtiny [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <http://www.slovníkcestiny.cz/uvod.php>
6. Kurimský A. Ukrajinsko-český slovník / A. Kurimský, R. Šišková, N. Savický. – Praha : Academia, 1994, 1996. – D. I.–II.
7. Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 1 / Kol. autorů pod vedením Olgy Martinové. – Praha : Academia, 1998.
8. Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 2 / Kol. autorů pod vedením Olgy Martinové. – Praha : Academia, 2004.
9. Nový akademický slovník cizích slov / Kol. autorů pod vedením Jiřího Krause. – Praha : Academia, 2005.
10. Slovník spisovného jazyka českého / [za red. ved. B. Havránka]. – Praha : Academia, 1960–1971 (1. vydání, sv. 1–4), 1989 (2. vydání, sv. 1–8). – Режим доступу: <https://bara.ujc.cas.cz/ssjc/>
11. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost / [hl. red J. Filipec, F. Daneš, J. Machač, V. Mejstřík]. – Praha: Academia, 2016.
12. Svozilová N., Prouzová H., Jirsová A. Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení. – Praha: Academia, 2005.

12. Інформаційні ресурси

1. Bibliografie české lingvistiky / [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <https://bibliografie.ujc.cas.cz/search-form>
2. Český národní korpus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.korpus.cz/>
3. Dotazy z jazykové poradny [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <https://dotazy.ujc.cas.cz/>
4. Elektronické slovníky a zdroje [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <http://www.ujc.cas.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/>
5. Internetová jazyková příručka [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
6. Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ujc.avcr.cz/>